

Leuven

12 mei 2010

RERUM NOVARUM 2010

Toespraak Jan Renders

Algemeen voorzitter ACW

Vriendinnen en vrienden,

Ik ben heel blij dat ik vanavond hier bij jullie mag zijn om Rerum Novarum te vieren. "Over nieuwe zaken, over nieuwe uitdagingen"...dat is de vertaling van "Rerum Novarum", het feest van onze beweging. Elk jaar weer een gelegenheid om terug te blikken op wat we realiseerden. En om onze verwachtingen voor het te voeren beleid te formuleren.

Sinds de vorige federale verkiezingen ziet de wereld er fundamenteel anders uit. De financiële en economische crisis heeft een schokgolf door de wereldeconomie gestuurd. De naschokken laten zich nog steeds hard voelen: de werkloosheid blijft stijgen, de overheidsfinanciën zijn zwaar in het rood gegaan en zullen slechts geleidelijk weer in evenwicht kunnen gebracht worden. In Europa – denk maar aan Griekenland – en in de hele wereld staan landen op de rand van een nooit

geziene catastrofale situatie waardoor mensen zwaar moeten inleveren. De economie herstelt wel van de ergste schokken, maar zit nog lang niet op het oude niveau.

Onze samenleving kampt tegelijkertijd met gekende, maar ook met nieuwe noden: er is nood aan economisch herstel, maar ook aan meer en betere sociale bescherming, aan vernieuwing in justitie, aan verbetering van de sociale veiligheid; er is nood aan bijkomende opvangplaatsen voor asielzoekers, aan een radicale aanpak van de armoede, aan een meer rechtvaardige duurzaamheid, want ook de klimaatverandering, de stijgende grondstof- en voedselprijzen zijn uitdagingen die enorme gevolgen kunnen hebben, vooral voor de meest kwetsbare mensen.

Dit alles vergt een sterk beleid, een goede overheid. Een overheid die keuzes durft te maken, die verantwoordelijkheid opneemt. Een overheid die de mensen meer zekerheid geeft en de grote problemen van vandaag aanpakt.

Precies op dat ogenblik, precies ook op het ogenblik dat de Belgische regering een belangrijke verantwoordelijkheid krijgt in het Europese debat, valt de regering. Over Brussel-Halle-Vilvoorde.

Neen, het is niet zo dat wij géén belang hechten aan een goede oplossing voor BHV. Neen, het is niet zo dat wij een staats-

hervorming nutteloos achten. Maar de communautaire problemen worden niet opgelost door zij die uit puur electorale berekeningen de onderhandelingstafel verlaten. Die problemen worden niet opgelost door degenen die aan de kant blijven staan of door de hardliners die een onderhandeld compromis – dat nemen en geven vergt van beide kanten – nooit zullen aanvaarden.

Het zijn koppige extremisten langs beide kanten van de taalgrens die het beleid afhouden van wat mensen nu van de politiek verwachten: een krachtig antwoord op de nog groeiende werkloosheid. Mensen verwachten zekerheid over hun inkomen, willen een sterke sociale zekerheid waarvoor zij via hun loon ook toe bijdragen. Zij verwachten dat de overheid zorgt voor een verdraagzame en veilige samenleving. De mensen verwachten dat problemen worden aangepakt in plaats van mekaar voortdurend de schuld te geven van de mislukkingen.

Vooraf in deze budgettaire moeilijke tijden, in deze turbulente politieke en economisch onzekere tijden zal het ACW krachtig blijven opkomen voor een sociaal-rechtvaardige en duurzame samenleving.

Wij zullen met onze beweging dan ook oproepen dat de volgende regering zich inlaat met wat de mensen op de eerste plaats van hen vragen: de sociaal-economische problemen aanpak-

ken, zorgen voor méér duurzame jobs, zorgen voor een sterke sociale zekerheid, voor een eerlijke verdeling van de lasten, voor rechtvaardige en progressieve belastingen.

Vriendinnen en vrienden,

Onze beweging heeft zich van bij haar ontstaan niet alleen als een eisende, maar ook als een verantwoordelijke beweging opgesteld. Wij gaan resoluut voor ons programma, maar wij beseffen ook dat het nu niet het moment is voor lange lijsten met eisen die negatieve gevolgen hebben voor de begroting.

Maar dat maakt ons wel waakzamer over de vraag waar de overheid haar geld haalt en hoe de overheid dat geld aanwendt. Wij herhalen hier onze drie prioriteiten: werk creëren, sociale zekerheid versterken en belastingen rechtvaardiger en progressiever maken.

Deze doelstellingen zijn ook onderling sterk met elkaar verbonden. Meer werk en meer belastingsopbrengsten leveren inkomsten op voor het versterken van de sociale zekerheid en het bestrijden van de armoede.

Rechtvaardige en progressieve belastingen geven ruimte om duurzame investeringen te doen en meer werkgelegenheid te creëren. Op die manier wordt ook een positieve spiraal naar een meer duurzame groei gestimuleerd.

De economische crisis heeft weer maar eens aangetoond hoe belangrijk een sterke sociale zekerheid is: niet alleen als sociale bescherming voor de mensen, maar ook voor de economie. Want de ervaring in andere landen leert dat de crisis veel zwaarder doorweegt in de landen met een schraal uitgebouwde sociale zekerheid. De sociale zekerheid heeft hier als een buffer gewerkt en erger voorkomen. Maar ook in ons land vergt het sociale zekerheidssysteem verbeteringen. De wettelijke pensioenen moeten worden versterkt, de uitkeringen moeten worden gekoppeld aan de stijging van de welvaart, zodat we aan iedereen het behoud van een behoorlijke levensstandaard kunnen garanderen. De minimumuitkeringen moeten worden opgetrokken zodat we meer mensen uit de armoede kunnen halen.

Meer dan ooit is er nood aan een betere herverdeling van inkomens en vermogens. Een rechtvaardigheidsagenda moet nu ook een herverdelingsagenda zijn: ze moet aantonen dat iedereen naar draagkracht een bijdrage levert. Dat ook de rijken aan deze verplichting niet ontsnappen. Dat ook de grote vermogens een ernstige bijdrage leveren voor een rechtvaardige fiscaliteit. Dat ook zelfstandigen en bedrijfsleiders op die ethiek worden aangesproken.

Die herverdeling is nodig: om mensen weer vertrouwen te geven in de overheid, om mensen te doen geloven dat een rechtvaardige samenleving mogelijk is. Die herverdeling is

nodig om mensen die het vooral nu heel moeilijk hebben, opnieuw perspectief te geven.

De volgende regering moet dan ook radicaal de strijd aanbinden tegen de armoede. Het kan toch niet dat we in Europa bij de meest welvarende landen horen, maar dat de armoede-cijfers nog steeds blijven stijgen. Dat kunnen we toch niet blijven verdragen?

Met een bedrag van 1,2 miljard euro kunnen we alle zieken, werklozen en leefloners een uitkering garanderen ter hoogte van de Europees bepaalde armoedegrens.

Het maakt ons verdrietig als we zien in welke lamentabele toestanden vele mensen vandaag-de-dag moeten wonen, als we zien hoeveel kinderen ook hier in ons land in armoede moeten opgroeien. Het maakt ons opstandig als we vernemen hoeveel geld er wordt uitgegeven aan premies en lastenverlagingen die vooral de begoeden ten goede komen, niet de mensen die de steun nodig hebben. Het maakt ons kwaad als we zien hoeveel geld gespendeerd wordt aan lastenverlagingen voor bedrijven, zonder na te gaan of deze middelen ook goed en doelmatig worden ingezet. Als we zien hoeveel geld er aan de overheid ontsnapt omdat er te weinig wordt ingezet op fraudebestrijding en oneigenlijk gebruik van gemeenschapsmiddelen.

Daarom vragen we de volgende regering om in haar sociaal beleid overal de armoedetoets in te voeren en dat de zogenaamde mattheuseffecten – vooral zij die al hebben, krijgen, de anderen niet – weggewerkt worden.

De volgende regering moet ook verdere stappen zetten in de richting van een duurzame economie die het groeiende probleem van de klimaatverandering aanpakt. De draagkracht van de aarde wordt structureel overbevraagd. De overbelasting heeft niet alleen gevolgen voor het milieu en het klimaat, maar ook en vooral gevolgen op sociaal vlak. Zij die het minst hebben bijgedragen tot het probleem zullen er als eersten het slachtoffer van zijn. Door tekort aan drinkwater, door hoge voedsel- en brandstofprijzen en natuurrampen.

Duurzame alternatieven zijn helaas nog vaak onvoldoende toegankelijk of betaalbaar voor iedereen. Fiscale maatregelen die milieubelastend gedrag bestraffen, treffen de zwaksten proportioneel sterker. Een duurzame politiek moet een sociaal-rechtvaardige politiek zijn. Alle beleidsbeslissingen, hoe duurzaam of milieuvriendelijk ook, moeten hieraan getoetst worden.

Iedereen moet de mogelijkheid hebben om energie te besparen. Vandaag gaan vooral de hoge en de middeninkomens met energiesubsidies lopen. Ook wij stimuleren het plaatsen van zonnepanelen en willen dat geïnvesteerd wordt in groene stroom. Maar wij zullen niet aanvaarden dat daarvoor

prijsverhogingen worden ingeroepen waarvan de gewone mensen de dupe zouden zijn.

Wij willen een sociaal-rechtvaardige, een duurzame economie. Dat is het tegenovergestelde van een economie die gestuurd wordt door het pure winstbejag, door de jakhalzen van de financiële markten die schaamteloos speculeren om hun zakken te vullen en zo de samenleving in chaos brengen en destabiliseren. Wij willen een economie in dienst van de samenleving. Wij willen dat voorrang gegeven wordt aan economische modellen die weerwerk bieden aan de vermarkting van tal van nutsvoorzieningen en welzijnsdiensten. En daarom moet het coöperatief model meer erkend en gestimuleerd worden als alternatief voor de beursgedreven economie die uit puur winstbejag handelt en die – dat hebben we de laatste dagen weer goed gezien – zonder scrupules speculeert hoe de winsten maximaal kunnen opgestreken worden.

Wij vragen een economisch model waarbij meer ethiek en deontologie wordt opgelegd aan de bedrijven. Wij vragen echt maatschappelijk verantwoord ondernemen.

En daarom hebben wij ook een maatschappelijk verantwoorde politiek nodig. Wij willen sociaal geëngageerde politici die hun verantwoordelijkheid niet uit de weg gaan.

Politiek is belangrijk. Wij weten waartoe politiek dient, hoe belangrijk politieke democratie is voor het realiseren van een gelukkige samenleving. Maar democratie is méér dan het spel tussen meerderheid en oppositie, democratie is méér dan electoraal succes bekomen. Democratie moet ook de kracht kunnen tonen om tot verantwoordelijke beslissingen te komen. Democratie moet vooral het welzijn en het geluk van de mensen en van de toekomstige generaties in de hand werken. Dat wij voor het goed bestuur van ons land een staatsher-
vorming nodig hebben, betwisten wij niet. Dat BHV moet gesplitst worden is duidelijk. Een goede staatshervorming, die de bestuurscapaciteit bevordert met meer homogene bevoegd-
heden, die een doeltreffend beleid in de hand werkt en de solidariteit tussen mensen en gemeenschappen behoudt, daar staan wij achter.

Maar wij hebben géén boodschap aan de communautaire hard-
roepers langs beide zijden van de taalgrens. Wij hebben niks aan een verrottingsstrategie die de splitsing van ons land in de hand werkt. Wij hebben zeker niks aan zij die dat doen met een sociaal-economisch programma dat vooral de bijbel van het neo-liberalisme hanteert: met nog meer privatisering en vermarkting, met beperking van de werkloosheidsvergoedingen in de tijd, met het in vraag stellen van de solidariteitsmechanismen in de sociale zekerheid, het beperken van de progressiviteit in de belastingen enzovoort...

Vele mensen zijn ontgoocheld in de politiek. Zij begrijpen niet dat, precies nu wij in een zware economische crisis zitten, met al meer dan 600.000 werklozen, met een euro die in gevaar is, met jongeren die wanhopig op zoek zijn naar een fatsoenlijke baan, met vele mensen die moeten rond komen met een veel te laag pensioen...dat precies nu de regering gevallen is over communautair gehakketak. Dat electorale overwegingen het hebben gehaald op verantwoordelijke politiek.

Velen reageren hun kwaadheid over deze gang van zaken af met een foert-reactie. Als de politiek ons in de steek laat, zo redeneren ze, doen wij dat ook: door niet te stemmen. Dat is niet onze boodschap. Wij willen dat de politiek een antwoord biedt op de crisis. Wij willen dat de sociaal-economische problemen aangepakt worden. Wij willen dat de uitsluiting en de armoede gebannen worden. Door niet te stemmen versterken we precies die politici die wij niet in hun obstructiepolitiek willen volgen.

Wij vragen maatschappelijk verantwoord ondernemen. Wij vragen maatschappelijk verantwoorde politiek. Wij bemoedigen een maatschappelijk verantwoorde houding van alle mensen. Om een meer sociaal-rechtvaardige, verdraagzame en gelukkige samenleving in de hand te werken.

En daarom, vriendinnen en vrienden, is het zo belangrijk dat wij samen met zoveel vrijwilligers, ook onze beweging sterk

houden. Twee weken geleden hebben wij in een bemoedigend congres gediscussieerd en besluiten genomen over de beleidslijnen die onze beweging sterker moeten maken aan de basis. Hoe wij met een betere ondersteuning van vrijwilligers, met meer diversiteit in de bewegingskernen sneller en adequater kunnen reageren op nieuwe uitdagingen. Wij willen de identiteit van onze beweging aan de buitenwereld beter zichtbaar maken en daarvoor ook een goede communicatiestrategie uitwerken.

Onze beweging is en blijft een beweging met vele troeven: wij hebben een enthousiasmerend samenlevingsproject, de dienstverlening is goed uitgebouwd, we beschikken over gewaardeerde kennis over heel wat sociale thema's.

Maar belangrijk is dat wij ook over een goede basiswerking blijven beschikken. De inzet van duizenden mensen die gedreven opkomen voor een betere samenleving en er zich concreet voor inzetten: dat is onze sterkte. Dat is de kracht die we moeten aanwenden om invloed uit te oefenen op het beleid. En daarom zullen we ook nieuwe en jonge vrijwilligers moeten aanspreken. Zullen we meer diversiteit in de basiskernen moeten tot stand brengen. Zullen we soepeler structuren moeten inzetten en zullen we binnen de beweging nog beter moeten samenwerken.

Goede Vriendinnen en vrienden,

Ik ben blij dat ik mijn laatste Rerum Novarum-toespraak als ACW-voorzitter hier bij jullie in Leuven mag uitspreken. Van 1983 tot 1990 ben ik hier ACW-secretaris mogen zijn. Dat is een mooie periode geweest. Ik heb samen met velen die ik hier terugzie een periode beleefd die ik nooit zal vergeten en waaraan ik met dankbaarheid terugdenk. Het gaf me de kans om met een dynamische ploeg van vrijgestelden en vrijwilligers te werken aan de verdere uitbouw van plaatselijke kernen. Hier heb ik de stiel van de basiswerking geleerd. Hier heb ik gevoeld hoe belangrijk het is om van onderuit een draagvlak tot stand te brengen voor een solidaire, een warme en gelukkige samenleving. Hier is mijn respect voor de vrijwilligers gegroeid en heb ik in die samenwerking veel vriendschap mogen ervaren.

Niemand zal het me kwalijk nemen dat ik vandaag zeker de herinnering wil oproepen van Vital Peeters, die in die periode voorzitter van het verbond Leuven was. Hij was de bondgenoot in de Bondgenotenlaan. Hij was de bemoediger, de trekker en bovenal een dierbare vriend. We blijven hem missen. We zullen hem nooit vergeten. In dit hartelijke feest en in de aandacht die ik hier vandaag krijg wil ik hem graag betrekken.

Vriendinnen en vrienden,

Een stevig sociaal beleid is niet terug te brengen tot een paar simpele ideeën of knappe slogans. Een sociaal-rechtvaardige samenleving moet steunen op een solidaire stroming in de samenleving. Solidariteit, een hartelijke en verdraagzame samenleving komt niet zomaar uit de lucht gevallen. Aan solidariteit moet gewerkt worden.

En daarom zijn verenigingen en bewegingen nodig die inzet en engagement aanbieden en bemoedigen. Daarvoor zijn mensen nodig die geloven in een betere en gelukkiger wereld voor iedereen. Zijn mensen nodig die zich daar heel concreet willen voor inzetten.

Voor die inzet wil ik jullie van harte danken. Die inzet is maar vol te houden als we mekaar in dat engagement bemoedigen en enthousiast maken. Omdat maatschappelijke inzet op overtuiging rust.

Dank zij jullie is onze beweging niet uitgespeeld.

Dank zij jullie blijven wij vele mensen uitzicht geven op meer verbondenheid, meer hartelijkheid, meer solidariteit, meer geluk.

Namens heel de beweging, hartelijk dank.